

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ФОРМУВАННІ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

УДК 37+070:[316.774:351.751]

DOI : 10.12958/2227-2747-2020-3(175)-11-19

Черниш Олег Олександрович,

аспірант кафедри соціальної педагогіки,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Старобільськ, Україна

chernyscholeg1995@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4429-2020>

Для цитування: Черниш О. О. Роль засобів масової інформації у формуванні медіаграмотності особистості в контексті інформаційної війни. *Освіта та педагогічна наука*. 2020. № 3 (175). С. 11 – 19.

References (стандарт APA): Chernysh, O. O. (2020). Rol zasobiv masovoi informatsii u formuvanni mediahramotnosti osobystosti v konteksti informatsiinoi viiny [The Role of Mass Media in the Formation of Media Literacy of the Individual in the Context of Information Warfare]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences*, 3 (175), 11 – 19 [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Сучасний розвиток суспільно-політичного життя характеризується посиленням ролі інформаційних технологій як однієї з головних цінностей людства. Сьогодні на зміну традиційним інститутам соціалізації, таким як сім'я та заклади освіти, приходять інформація та засоби масової інформації, які все більш активно впливають на розвиток та формування особистості. Особливої актуальності наразі набуває поняття «медіапростір». Соціальна реальність та громадська думка конструюються саме за допомогою медіапростору, який сьогодні зазнає значних змін і трансформацій.

Дослідники відзначають, що на сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається глобалізація світових проце-

сів у сфері масової комунікації. Особливості функціонування медіапростору розглядають у контексті культуротворчого аспекту глобалізації суспільства. Знання та уявлення особистості про навколишнє середовище визначаються, зокрема, за допомогою саме медіапростору, який відіграє значну роль у формуванні багатьох понять та навичок.

У таких умовах становлення нової інформаційної доби суспільного розвитку значну роль відіграють засоби масової інформації, які сьогодні

є одним із провідних засобів ведення сучасних війн.

Розвиток соціальних, національних і геополітичних процесів призводить до різкого зростання чисельності й глибини конфліктів у міжнародних та внутрішньодержавних відносинах. Негативні інформаційні впливи на суспільні процеси з боку засобів масової інформації стають причиною свідомого загострення конфліктних ситуацій. У характері цих конфліктних ситуацій спостерігається перехід від суто воєнного протистояння до застосування широкого спектра інформаційних впливів на державу, суспільство, особистість супротивника. Це призводить до дискредитації міжнародного і внутрішнього іміджу окремої держави чи особистості.

Питання інформаційної агресії та інформаційних війн сьогодні є особливо актуальним для українського суспільства. Військова агресія 2014 року проти України стала можливою завдяки детально розробленим технологіям інформаційної маніпуляції суспільством та свідомістю особистості. Сьогодні в результаті перетворення інформаційних технологій в одне з основних джерел загроз інформаційно-психологічній безпеці особистості, соціальних груп та суспільства спостерігається значне збільшення ефективності маніпуляцій.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема інформаційних війн не є новою для наукової літератури. Так, Дж. Стейна та Р. Шафранський стали одними з перших зарубіжних науковців, які визначали інформаційну війну як досягнення національних цілей за допомогою інформації.

Проблеми впливу інформаційних війн на масову суспільну та індивідуальну свідомість досліджували: В. Богуш, Я. Варивода, І. Воробйова, Б. Грушин, Д. Думанський, С. Кара-Мурза, В. Лисенко М. Лібікі, А. Манойло, Д. Ольшанський, Г. Почепцов, П. Шевчук, О. Юдін та ін.

Так, М. Маклюен одним із перших наголошував на тому, що в сучасних умовах економічні зв'язки та відносини мають тенденцію до обміну знаннями, а не товарами. Також науковець відзначає, що засоби масової комунікації примножують багатства суспільства (Маклюен, 2003).

М. Лібікі відзначає, що однією з форм інформаційної війни є психологічна. На думку вченого, основними завданнями інформаційної війни є знищення не фізичної сили, а соціуму загалом. Г. Почепцов наголошує, що для інформаційної цивілізації нехарактерними є дії у фізичному просторі, а перемогу інформаційна цивілізація вбачає в інформаційному та віртуальному просторах (Почепцов, 2000).

В. Конах, О. Косогов, О. Лазоренко, А. Сірик, В. Ткач у своїх наукових доробках проаналізували роль та особливості інформаційної війни Росії проти України. Учені охарактеризували специфіку створення та подання журналістських матеріалів про Україну в російських засобах масової інформації. Г. Грачов розглядав інформаційну війну з погляду маніпуляції свідомістю особистості (Грачов, 2002). Проблеми формування громадської думки вивчали Б. Грушин, В. Полторак та Ю. Сурмін.

Незважаючи на доволі велику кількість наукових розвідок і публікацій на тему інформаційної війни та безпеки, системна антиукраїнська діяльність російських ЗМІ та застосування інноваційних маніпулятивних технологій засвідчує вразливість вітчизняного медіапростору, суспільства та окремих людей і необхідність подальших наукових розробок. Наразі відсутні ґрунтовні дослідження, у яких розглядаються інформаційні війни в контексті механізмів впливу на формування особистості.

Мета статті – розкрити роль засобів масової інформації у формуванні медіаграмотності особистості в контексті інформаційної війни.

Методологія та методи дослідження. Дослідження ґрунтується на наукових положеннях системного, діяльнісного методологічних підходів, загальнонаукових принципах системності та об'єктивності. Використано методи аналізу та синтезу для визначення сутності понять «медіаграмотність» та «інформаційна війна», узагальнення – для виокремлення особливостей формування медіаграмотності особистості.

Виклад основного матеріалу

Протягом усієї історії розвитку людства інформаційні війни мали місце під час перебігу певних суспільно-політичних подій. Спочатку ці війни мали суто релігійний та ідеологічний характер. Зокрема, для перемоги над ворогом та носіями чужих поглядів використовували різноманітні види репресій. Так, серед прикладів подібної агресії є інквізиція та репресивні апарати тоталітарних держав у ХХ столітті, кінцевою метою яких була боротьба з інакомислячими громадянами.

Так, ще давньокитайський воєначальник Сунь Цзиу у V ст. до н.е. наголошував на необхідності впливу на противника психологічним тиском. Особливу роль він відводив стратегічному маніпулюванню, дезінформуванню та руйнації політичних та економічних союзів ворога.

Особливої актуальності поняття «інформаційна війна» та «інформаційна агресія» стали набувати у ХХ – ХХІ ст. Це пов'язано з низкою причин. Так, початок ХХ ст. охарактеризувався активним розвитком наукової думки, науково-технічного прогресу та революції. Нові технічні винаходи суттєво розширили комунікаційні можливості первинних каналів комунікації, нівелювавши поняття географічної віддаленості осіб як бар'єра та перешкоди для комунікації. Активний розвиток інформаційних технологій призвів до зростання попиту суспільства на

отримання оперативної інформації. Нові можливості спричинили виникнення нової потреби для соціалізації – отримання доступу до знань та інформації. Поступово відбулося перетворення інформації на одну з головних цінностей суспільства. Засоби масової інформації, які отримали новий виток свого розвитку завдяки науково-технічному прогресу, набули широкої популярності та «заволоділи» масовою аудиторією.

Кінець ХХ ст. та розвиток мережі Інтернет остаточно завершує перехід людства до нової інформаційної доби свого розвитку. Головною особливістю цього процесу стала зміна суспільства внаслідок використання новітніх технологій у контексті обробки інформації. А. Досенко та І. Погребняк відзначають, що порівняно з індустріальним суспільством в інформаційному акцент переноситься з матеріального боку (виробництво і споживання товарів) на розум та інтелект, таким чином, зростає запит на інтелект. Базою для функціонування та розвитку інформаційного суспільства є комп'ютерні та радіоелектронні технології, мережа та телекомунікаційний зв'язок (Досенко, 2020, с. 50).

Учені відзначають, що такий інформаційний розвиток суспільства має свої позитивні та негативні сторони. Так, до *позитивних* відносять такі: інформація має пріоритетний характер порівняно з іншими ресурсами; спостерігається інформаційна єдність суспільства; активно формується глобальний інформаційний простір, який відкриває широкі можливості для розвитку багатьох сфер життя суспільства; автоматизуються процеси зберігання, використання та обробки знань; відбувається збільшення ролі інформатизації в економічному житті суспільства; спостерігається початок реалізації гуманістичних правил управління суспільством.

Серед *негативних* ознак інформаційного розвитку суспільства виділяють такі: збільшення впливу ЗМІ на соціум та особистість; активне втручання в особисте життя людини; виникнення проблеми з відбором інформації; розрив між поколіннями щодо розуміння та використання інформаційних технологій.

У сучасних умовах інформація набуває ознак потужної зброї, яка здатна впливати на велику аудиторію. Саме тому важливою проблемою, яка постала перед людством, є інформаційна війна та її взаємозв'язок із психологічним впливом на підсвідомість особистості.

Та перш ніж проаналізувати особливості й технології ведення інформаційних війн та їхній руйнівний вплив на суспільство та особистість, визначимо саме *поняття «інформаційна війна»*.

Термін «інформаційна війна» набуває активного вжитку всередині 1980-х років. Це пов'язано з тим, що Збройні сили США формулюють нові завдання, які постали перед державою після закінчення «холодної війни». І виникнення поняття «інформаційна війна» стало можливим завдяки діяльності групи американських дослідників-теоретиків, що займались військовою проблематикою. У 1991 році, після проведення в Іраку операції «Буря в пустелі», термін «інформаційна війна» набув широкої популярності завдяки застосуванню нових інформаційних технологій з воєнною метою.

М. Кіца трактує поняття «інформаційна війна» як форму ведення інформаційного протиборства між різними суб'єктами (державами, неурядовими, економічними або іншими структурами), що передбачає здійснення комплексу заходів із заподіяння шкоди інформаційній сфері супротивника й захисту власної інформаційної безпеки (Кіца, 2019, с. 71). Г. Почепцов зазначає, що інформаційна

війна – це комунікативна технологія, яка впливає на свідомість мас із короткотривалою або більш тривалою метою. Метою впливу є зміна когнітивної структури особистості, аби отримати відповідні зміни поведінкової структури (Почепцов, 2000).

Поняття «інформаційна війна» є широким і складається з багатьох аспектів. Різні його трактування пояснюються тим, що феномен інформаційної війни досліджують у багатьох науках.

Найглибше вивчають інформаційні війни військові науки. У розробленій Комітетом начальників штабу Збройних сил США «Єдиній доктрині протиборства у сфері управління та зв'язку» термін «інформаційна війна» ототожнений із поняттям «інформаційне протиборство» і трактується як сукупність заходів, які вживають з метою досягнення інформаційної переваги над суперником шляхом впливу на його інформаційні системи, процеси, комп'ютерні мережі, суспільну та індивідуальну свідомість і підсвідомість населення та особистого складу збройних сил з одночасним захистом свого інформаційного середовища (Кіца, 2019, с. 71).

Одне з найбільш обґрунтованих визначень поняття «інформаційна війна» подають А. Досенко та І. Погребняк. Так, на їхню думку, інформаційні війни – це різноманітні оборонні або наступальні дії, які проводяться певними особами або організаціями з метою використання, пошкодження або повного знищення даних, які передаються в мережі, а також оволодіння думками, волею та підсвідомістю окремої особи, певної групи та суспільства загалом (Досенко, 2020, с. 54).

Досліджуючи технології та наслідки ведення інформаційних війн, зазначимо, що сучасні військові конфлікти – доволі складне явище, перший етап якого починається заздалегідь до початку безпосередніх військових дій та проходить на

інформаційному рівні. Метою цього етапу є послаблення моральної сили противника, зміцнення власних позицій через маніпулювання свідомістю суспільства, донесення до свідомості громадян чужих ідей, дезорієнтація та дезінформація супротивника. Так, у політичній сфері метою інформаційної війни є дискредитація ворога, демонстрація неможливості боротись із системою; в економічній – суттєве зниження економічного розвитку країни та її економічних зв'язків; у духовній – вплив на свідомість особистості з метою послаблення її опору.

Серед методів, за допомогою яких здійснюється психологічний вплив на соціум, визначають: психологічні – поширення за допомогою ЗМІ необхідної інформації; політичні – формування ворожих настроїв між різними представниками влади в країні через розгортання демонстративних заходів, що призводять до виникнення полеміки; військові – демонстрація військових переваг іншої держави; економічні обмеження (санкції) – підірив економіки держави, зниження рівня життя населення з метою організації масового протесту проти панівного режиму.

Вивчаючи наслідки інформаційних війн, відзначимо кілька характерних особливостей. Так, під час ведення інформаційних війн не спостерігається чіткого початку та фіналу цих подій. Натомість, в інформаційних війнах можна чітко простежити переможців та переможених. Так, ознаками програшу в інформаційній війні є: включення ураженої системи країни до системи переможця; повне руйнування системи безпеки країни; підірив сфери освіти, духовності, економічної та політичної сфер, національного виробництва; розвал системи, яка не може бути використана країною-переможцем; скорочення можливостей країни переможницею інформаційної війни, що полягає в

матеріальній залежності, знищенні частини населення, відділення певної території (Гуріна, 2004). Унаслідок поразки в інформаційній війні переможена країна починає поводити себе ірраціонально.

Вагому роль у веденні інформаційних війн відіграють засоби масової інформації. Саме вони сьогодні мають значний вплив на людську свідомість та громадську думку. Наразі існує кілька методів впливу ЗМІ на особистість, що може бути використано під час ведення інформаційних війн: викривлення інформації, дозування інформації, перекриття важливої новини безліччю інших, непотрібних, створення та діяльність опозиційних видань; сенсаційність – концентрація уваги особистості на певній сенсаційній події з метою відвернення уваги від дійсно значущої новини; зірковий образ – метод розрахований на те, що підсвідомо людина більше довіряє зірковим знаменитостям, ніж своєму вибору; маніпуляційна семантика – використання незрозумілих глядачеві слів, слів, які змінюють значення; спрощення матеріалу для легкого подання; утвердження; повторення; терміновість; подання частинами.

В. Курило та С. Савченко зазначають, що ще однією особливістю, яка впливає на хід сучасної інформаційної війни, є те, що вона ведеться в атмосфері своєрідного інформаційного хаосу. Сьогодні людина перебуває у стані перенасичення інформацією; вона фактично не захищена від різних інформаційних потоків, часто не в змозі в них орієнтуватися, а отже, обирати для себе необхідний ресурс. Це повною мірою використовують пропагандисти у своїх інтересах, оскільки це дозволяє висувати необхідні на цей момент версії. Фіналом таких пропагандистських зусиль, а загалом і генеральним завданням інформаційної війни є створення в інформаційному хаосі такого

собі «оазису» психологічного комфорту для окремої особистості. Людина в цьому випадку звільняється від болючого процесу самостійного пошуку істини, а задовольняється запропонованим їй сурогатним розумінням того, що відбувається. У цьому випадку психоемоційна комфортність забезпечується впевненістю в тому, що всі недоліки та проблеми сконцентровані в супротивника, а він та його референтне оточення належать до прогресивної соціальної групи (Курило, Савченко 2017, с. 9).

Особливо важливим в умовах інформаційної агресії та інформаційних війн є формування медіаграмотності молоді. Це є одним із основних та дієвих засобів протидії інформаційній агресії, впливу на свідомість особистості та протистояння в інформаційній війні.

У наш час є різні визначення поняття «медіаграмотність». Так, Г. Онкович, О. Федоров вважають, що медіаграмотність є результатом медіаосвіти, що включає навички інтерпретації та створення медіатекстів, критичного аналізу інформації, а також інформаційні вміння. Інші дослідники, зокрема Л. Антонова, відзначають, що медіаграмотність є умовою грамотної та ефективної поведінки в сучасному інформаційному просторі, це спосіб мислення, що характеризує мовну особистість.

І. Кузьма розглядає «медіаграмотність» як обізнаність особистості з медіазасобами, способами пошуку інформації, а також здатність на основі сформованих ціннісних орієнтацій створювати й аналізувати медіапродукцію, дотримуватися культури медіаспоживання, виявляючи критичне мислення (Кузьма, 2019, с. 15).

У рамках вивчення особливостей медіаосвіти, головне завдання якої полягає в підготовці молодого покоління до життя в сучасних інформаційних умовах,

до сприйняття різної інформації, навчити людину розуміти її, усвідомлювати наслідки її впливу на психіку, опанувати способи спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів і сучасних інформаційних технологій, медіаграмотність розуміється як здатність адекватно взаємодіяти з потоками медіаінформації в глобальному інформаційному просторі: здійснювати пошук, аналізувати, критично оцінювати і створювати медіатексти, поширювані за допомогою різних засобів масової інформації та комунікації, у всій різноманітності їхніх форм навчання (Сніховська, 2020).

Заклади освіти відіграють провідну роль у формуванні медіаграмотності особистості. Саме співробітники та педагогічні працівники мають широкі можливості для впровадження технологій формування медіаграмотності.

Для формування медіаграмотності особистості необхідним є упровадження елементів медіаосвіти в закладах освіти, розроблення системи завдань, які будуть систематично й послідовно впроваджуватися на різних етапах освіти.

Ми поділяємо думку Т. Фурсикової щодо того, що процес формування медіакультури в закладах освіти є цілісною системою, що забезпечує підготовку майбутніх фахівців до реалізації медіаосвітньої діяльності.

Важливим методом формування медіакультури та медіаграмотності є активізація самостійної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, формування знань, умінь та навичок використання інформаційних технологій, здатність створення медіаосвітньої платформи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, актуальним завданням сучасної педагогічної теорії та практики є формування медіаграмотності

молоді як важливої умови протидії інформаційній агресії. У сучасних умовах значущим є формування вмінь критично сприймати інформацію, здатність адекватно взаємодіяти з інформаційними потоками, усвідомлювати наслідки впливу інформації на психіку та вміння опановувати способи спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів і сучасних інформаційних технологій.

У рамках формування медіаграмотності важливого значення набуває медіаосвіта, що полягає у підготовці молодого покоління до життя в сучасних інформаційних умовах. Заклади освіти відіграють важливу роль у формуванні медіаграмотності особистості, зокрема доцільними є активізація самостійної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, формування знань, умінь та навичок використання інформаційних технологій, здатність створення медіаосвітньої платформи є актуальними методами формування медіаграмотності здобувачів освіти.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в розробці технологій інформаційно-психологічної протидії як засобу формування медіаграмотності особистості в добу інформаційних війн.

Література

Грачев Г. В. Манипулирование личностью: организация, способы и технологии информационно-психологического воздействия. Москва: Алгоритм, 2002. 288 с.

Гуріна Н. О. Інформаційне протиборство – один з головних напрямків політики сучасних міжнародних відносин. *Схід*. 2004. № 1. С. 54 – 57.

Дзюба М. Т. Нарис теорії і практики інформаційно-психологічних операцій: навч. посіб. Київ: ВІПІ НТУУ «КПІ», 2006. 472 с.

Досенко А., Погребняк І. Інтернет-журналістика: комунікативні маркери: навч.-метод. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 184 с.

Кіца М., Свинаренко Г. Теоретичні та практичні аспекти ведення інформаційної війни у ЗМІ. *Вісник національного університету «Львівська політехніка». Журналістські науки*. 2019. Вип. 3. № 910. С. 69 –75.

Кузьма І. І. Формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку: теорія і технологія: монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2019. 188 с.

Курило В. С., Савченко С. В. Інформаційна агресія в контексті гібридної війни на сході України. *Освіта та педагогічна наука*. 2017. № 2 (167). С. 5 –14.

Маклюэн Г. М. Понимание медиа: внешнее расширение человека. Москва: Канон-пресс-Ц, 2003. 464 с.

Почепцов Г. Г. Информационные войны. Киев: Ваклер, 2000. 218 с.

Сніховська І. Формування інфомедійної компетентності студентів вищих навчальних закладів. *Критичне мислення в епоху токсичного контенту* : збірник статей Восьмої Міжнар. наук.-метод. конф. Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2020. С. 338 – 343.

Шумка А. В. Досвід локальних війн і збройних конфліктів другої половини ХХ століття у формуванні концепцій інформаційної війни. Львів : ЛВІ, 2006. 180 с.

References

Grachev, G. V. (2002). Manipulirovanie lichnost'ju: organizacija, sposoby i tehnologi informacionno-psihologicheskogo vozdejstvija [Personality Manipulation: Organization, Methods and Technologies of Information and Psychological Influence]. Moscow : Algoritm [in Russian].

Hurina, N. O. (2004). Informatsiine protyborstvo – odyin z holovnykh napriam-

kiv polityky suchasnykh mizhnarodnykh vidnosyn [Information Confrontation is One of the Main Directions of the Policy of Modern International Relations]. *Skhid – East, 1*, 54 – 57 [in Ukrainian].

Dziuba, M. T. (2006). *Narys teorii i praktyky informatsiino-psykholohichnykh operatsii, navch. posib* [Essay on the Theory and Practice of Information and Psychological Operations]. Kyiv : VITI NTUU «KPI» [in Ukrainian].

Dosenko, A., & Pohrebniak, I. (2020). *Internet-zhurnalistyka: komunikatyvni markery, navchalno-metodychnyi posibnyk* [Internet Journalism: Communicative Markers: a textbook]. Kyiv : «Tsentr uchbovoi literatury» [in Ukrainian].

Kitsa, M., & Svyntarenko H. (2019). *Teoretychni ta praktychni aspekty vedennia informatsiinoi viiny u ZMI* [Theoretical and Practical Aspects of Information Warfare in the Media]. *Visnyk natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Zhurnalistyky nauky – Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Journalistic sciences, 3 (910)*, 69 – 75 [in Ukrainian].

Kuzma, I. I. (2019). *Formuvannia mediahramotnosti ditei starshoho doshkilnoho viku: teoriia i tekhnolohiia* [Formation of Media Literacy of Older Preschool Children: Theory and Technology]. Ternopil : Osadtsa Yu. V. [in Ukrainian].

Kurylo, V. S., & Savchenko, S. V. (2017). *Informatsiina ahresiia v konteksti hibrydnoi viiny na skhodi Ukrainy* [Information Aggression in the Context of a Hybrid War in Eastern Ukraine]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and pedagogical science, 2 (167)*, 5 – 14 [in Ukrainian].

Makliuen, G. M. (2003). *Ponimanie media: vneshnee rasshirenie cheloveka* [Understanding Media: the External Expansion of Man]. Moscow : Kanon-press-Ts [in Ukrainian].

Pocheptsov, G. G. (2000). *Informatsionnye voyny* [Information Wars]. Kyiv : Vakler [in Russian].

Snikhovska, I. (2020). *Formuvannia infomediinoi kompetentnosti studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv* [Formation of Infomedia Competence of Students of Higher Educational Institutions]. *Krytychne myslennia v epokhu toksychnoho kontentu – Critical thinking in the age of toxic content : Proceedings of the Eighth International Scientific and Methodological Conference* (pp. 338-343). Kyiv : Free Press Center, Academy of the Ukrainian Press [in Ukrainian].

Shumka, A. V. (2006). *Dosvid lokalnykh viin i zbroinykh konfliktiv druhoi polovyny XX stolittia u formuvanni kontseptsii informatsiinoi viiny* [The Experience of Local Wars and Armed Conflicts of the Second Half of the XXst Century in the Formation of Concepts of Information Warfare]. Lviv : LVI [in Ukrainian].

Черниш О. О. Роль засобів масової інформації у формуванні медіаграмотності особистості в контексті інформаційної війни

У статті на основі теоретичного й емпіричного аналізу визначено роль засобів масової інформації у формуванні медіаграмотності особистості в контексті інформаційної війни. Наголошено, що інформаційні війни мають досить давню історію розвитку та були відомі протягом тривалого періоду розвитку людства. Відзначено, що поняття «інформаційна війна» стало набувати особливої актуальності в другій половині XX ст. Це пов'язано з активним розвитком науково-технічного прогресу та початком нової інформаційної доби розвитку людства.

Детально проаналізовано різні трактування поняття «інформаційна війна», схарактеризовано основні світові концепції

інформаційних війн, зокрема: американську, британську, французьку та німецьку.

Охарактеризовано сутність медіаграмотності та медіаосвіти, що полягає в підготовці молодого покоління до життя в сучасних інформаційних умовах. Розкрито значення закладів освіти у формуванні медіаграмотності. Проаналізовано методи формування медіаграмотності, зокрема активізація самостійної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, формування знань, умінь та навичок використання інформаційних технологій та здатність створення медіаосвітньої платформи.

Ключові слова: засоби масової інформації, інформаційна війна, особистість, формування, медіаграмотність.

Черныш О. А. Роль средств массовой информации в формировании медиаграмотности личности в контексте информационной войны

В статье на основе теоретического и эмпирического анализа определена роль средств массовой информации в формировании медиаграмотности личности в контексте информационной войны. Отмечено, что информационные войны имеют достаточно давнюю историю развития и были известны в течение длительного периода развития человечества. Отмечено, что понятие «информационная война» стало приобретать особую актуальность во второй половине XX в. Это связано с активным развитием научно-технического прогресса и началом новой информационной эпохи развития человечества.

Охарактеризованы сущность медиаграмотности и медиаобразования, что заключается в подготовке молодого поколения к жизни в современных информационных условиях. Раскрыто значение учебных заведений в формировании медиаграмотности. Проанализированы методы формирования медиаграмотности, в

частности активизация самостоятельной учебно-познавательной деятельности соискателей образования, формирование знаний, умений и навыков использования информационных технологий и способность создания медиаобразовательной платформы.

Ключевые слова: средства массовой информации, информационная война, личность, формирование, медиаграмотность.

Chernysh O. A. The Role of Mass Media in the Formation of Media Literacy of the Individual in the Context of Information Warfare

The article defines the role of the media in the formation of media literacy of the individual in the context of information warfare on the basis of theoretical and empirical analysis. It is emphasized that information wars have a long history of development and have been known for a long period of human development. It is noted that the concept of «information warfare» became especially relevant in the second half of the twentieth century. This is due to the active development of scientific and technological progress and the beginning of a new information age of human development.

Different interpretations of the concept of «information warfare» are analyzed in detail, the main world concepts of information wars are characterized, in particular: the American, British, French and German ones.

The concepts of «media literacy» and «media education» are described. They consist in preparing the young generation for life in modern information conditions. Methods of forming media literacy are analyzed, in particular the activation of independent educational and cognitive activity of students, the formation of knowledge, skills and abilities to use information technologies and the ability to create a media educational platform.

Keywords: mass media, information warfare, personality, formation, media literacy.